

Återrapportering av uppdrag till Forum för levande historia att planera och förbereda för att hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser ska kunna återupptas

Ku2021/00874, Ku2021/02357, Ku2022/00783

Diarienummer: 2018/148

Dokumentnamn: Återrapportering av regeringsuppdrag Ku2021/00874, Ku2021/02357, Ku2022/00783

Datum: 2023-03-08

Handläggare: Stefan Andersson

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Kontaktperson för arbetet.....	3
3. Syfte	3
4. Tidigare insatser inom fältet.....	3
5. Organisering och styrning	4
6. Målgrupper.....	4
7. Aktiviteter	5
8. Resultat av kartläggningar.....	7
9. Analys och bedömning.....	7
10. Samverkan.....	8
11. Kompetensutveckling.....	9
12. Hållbarhet.....	9
13. Lärande och föreslagna fortsatta insatser	9
14. Ekonomisk redovisning 15. Bilagor.....	15

1. Sammanfattning

I denna rapport redovisas de insatser som gjorts inom regeringsuppdraget om Hågkomstresor under år 2022. Det gäller planerade och genomförda aktiviteter som framtagande av bakgrundsmaterial, seminarier och genomförda studieresor/kurser.

För utförligare resonemang om regeringsuppdragets syfte, målgrupper, organisering, bakgrundsbeskrivning, konsekvenser av pandemin med mera hänvisas till återrapporteringarna från 26 mars 2021 och 16 mars, 2022.

2. Kontaktperson för arbetet

Namn, titel: *Stefan Andersson, Projektledare för kompetensutveckling för lärare*

Telefonnummer: 08-723 87 67

E-postadress: stefan.andersson@levandehistoria.se

3. Syfte

Syftet med regeringsuppdraget är att Forum för levande historia (FLH) ska kunna fortsätta arbetet med att planera och förbereda för att skolväsendet ska kunna återuppta hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser, när det åter blir möjligt med hänsyn till covid-19-pandemin. I uppdraget ingår att uppdatera, vidareutveckla och sprida stödmaterial och informera om studieresor som pedagogisk metod, om hur resor kan genomföras samt att kvalitetssäkra och genomföra utbildningsinsatser riktade till lärare, rektorer och andra som har en viktig roll i genomförandet av resorna.

I uppdraget anges att insatserna ska stärka förutsättningar för att olika grupper, som föll offer för den nazistiska ideologin, blir belysta. Vid genomförandet av resorna bör, om de genomförs under skoltid, svenska läroplaner och kursplaner beaktas. Vidare bör aktuell kunskap förankrad i forskning ligga till grund för resorna.

Bakgrunden till att FLH fått uppdraget motiveras av att detta räknas in i myndighetens kärnkompetens och långa erfarenhet på området.

4. Tidigare insatser inom fältet

Se återrapportering av Ku2018/01169/DISK från 26 mars 2021, samt Ku2021/00874 från 16 mars 2022.

5. Organisering och styrning

Regeringsuppdraget är organisatoriskt placerat på FLHs avdelning för Uppdrag och forskningssamordning. En projektgrupp sattes samman då myndigheten erhöll uppdraget. Projektgruppen består av projektledare och administratör, som utgör den operativa delen, samt pedagog, kommunikatör, webbredaktör, medarbetare med ansvar för den internationella verksamheten, samt ekonom. Dessa funktioner har kallats samman för arbetsmöten och avstämningar. Projektledaren har varit samma person under hela uppdragstiden. Projektgruppen har löpnade stämt av uppdraget och de planerade verksamheterna och strategiska vägval med avdelningens chef, som i sin tur informerat ledningsgruppen.

Uppdragets syfte, mål och olika faser har presenterats på ett personalmöte under året. Dels uppdraget i sig, dels de olika produkter som tagits fram inom uppdraget, som exempelvis genomförda hågkomstresor och framtagna material inom uppdraget. Dessutom har en tredagarskurs i Oslo genomförts för myndighetens personal baserad på det kurskoncept som utvecklats inom uppdraget. Kostnaderna för denna kurs har belastat myndighetens kompetensutvecklingskonto. Se vidare avsnitt 11.

6. Målgrupper

Vi har främst inriktat oss på nedanstående målgrupper för direkta insatser i form av erbjudanden om hågkomstresa och/eller som mottagare av material om ämnet hågkomstresor med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsens historia och mänskliga rättigheter:

1. Lärare och andra former av pedagoger, rektorer och andra som har en viktig roll i genomförandet av resor till Förintelsens minnesplatser. Både de som redan genomför resor och/eller de som planerar att göra det.
2. Romska brobyggare, modersmåls lärare i romani chib, ungdomsledare inom romska civilsamhällesorganisationer.
3. Via myndighetens arbete med att fortbilda personal inom Svenska kyrkan når vi delar av målgruppen med information om hågkomstresornas pedagogiska möjligheter. Flera församlingar erbjuder konfirmander att delta i resor till Förintelsens minnesplatser. Vissa av de församlingspedagoger vi möter i fortbildningssamarbetet med Svenska kyrkan är involverade i den delen av församlingens arbete.

Allmänhet har inte varit en specifik målgrupp i detta projekt/uppdrag. Däremot kan de kompendier vi tagit fram inom uppdraget tilltala personer utanför målgrupperna, som är

intresserade av frågor som rör Förintelsens historia, historiebruk och kopplingar till frågor om demokrati och mänskliga rättigheter i dagens samhälle.

7. Aktiviteter

Som informations- och kommunikationskanal för regeringsuppdraget gällande hågkomstresor skapade vi på FLH en särskild avdelning på myndighetens webbplats, vilken beskrivs i rapporten från 2021. Här fylls löpande information på som berör ämnet. Myndighetens webbplats byggdes om under 2022. Här återfinns länk till den del på sajten som behandlar studieresor/hågkomstresor: <https://www.levandehistoria.se/for-skola/kompetensutveckling-for-dig-som-arbetar-med-utbildning/studieresor-till-forintelsens-minnesplatser>

Det senaste tillskottet på sajtens avdelning för hågkomstresor är en reviderad version av guiden/handboken som handlar om att studera Förintelsen i Norge, vilken har tagits fram i samarbete med Voksenåsen. Under våren 2023 kommer vi att publicera guiden/handboken Folkmordet på romer under Förintelsen.

Våra insatser har under året fokuserats på att genomföra hågkomstresor för målgrupperna, ta fram nytt material, uppdatera/revidera befintligt material och med olika kommunikativa insatser sprida information om regeringsuppdraget och de verksamheter som utvecklats inom det. Syftet är att tillhandahålla stöd för lärare, deras elever och andra som avser att återuppta resor till Förintelsens minnesplatser.

Under 2022 genomförde vi en kurs/studieresa till Oslo i samarbete med Voksenåsen. Vi gick även in och tillsammans med Voksenåsen stöttade Göteborgs universitet, så att de kunde genomföra ett kursmoment för sina studenter (kurs: PDG691). Vårt och Voksenåsens kursupplägg användes här i sin helhet och med våra respektive organisationers personal. Kursupplägget utgår ifrån att besöka platser i Oslo och närområdet som har en autentisk koppling till Förintelsens historia. Med hjälp av de pedagogiska verktyg som utvecklats inom regeringsuppdraget hoppas vi kunna ge deltagarna stöd och inspiration till att själva skapa upplägg för kommande studieresor med sina elever. Som ett led i arbetet med att nå nya skolformer, har en särskild insats genomförts för att rekrytera lärare som undervisar vid folkhögskolor. Detta resulterade i att fem av sjutton deltagare tillhörde denna målgrupp.

En studieresa/kurs genomfördes för att studera folkmordet på romer under Förintelsen. Gruppen, som bestod av ämneslärare, brobyggare och modersmåls lärare i romani chib

besökte romska minnesplatser i Polen. Studieresan genomfördes i samarbete med É Romani Glinda. Även här är syftet att med utgångspunkt i autentiska platser ge kursdeltagarna stöd och inspiration till att lyfta in perspektivet i sin undervisning och att själva kunna genomföra studieresor med sina elever. Kurskostnaderna för de romska deltagarna bekostades till övervägande del genom en donation av Tobias Rawet och Fred Taikon.

Under 2022 har vi fortsatt arbetet med studiematerialet om romska minnesplatser i Polen under Förintelsen. Skriften planeras att publiceras under våren 2023. Vi bedömer att studiematerialet kommer att fylla en lucka inom ämnesfältet. När vi gått igenom befintligt material inom ämnesområdet har vi inte kunnat finna någon text som på ett fördjupande och samtidigt tillgängligt sätt beskriver det romska folkmordet under Förintelsen. I och med myndighetens kompendium (*Folkmordet på romer under Förintelsen*) finns nu ett material som hjälper lärare och andra att genomföra pedagogiskt upplagda studieresor till romska minnesplatser.

Högskolekursen *Historiografi, exkursionspedagogik och Förintelsens minnesplatser*, som genomförs i samarbete med Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet har vi fortsatt att ge. I det samarbetet tar vi tillsammans fram kursupplägg och stämmer av litteraturlistor med varandra. Vidare bidrar FLH med föreläsare vid kursen och rekrytering av deltagare i våra olika kanaler.

Den kurs om Förintelsen för lärare på Yad Vashem i Jerusalem, som var planerad till hösten 2020, flyttades fram till slutet av 2021. Även denna kurs behövde tyvärr skjutas på framtiden, men kunde genomföras hösten 2022. För att hålla samarbetet med Yad Vashem levande under pandemi-tiden har en rad digitala arrangemang genomförts under 2021 och 2022 med dem och Segerstedtinstitutet. Tema på dessa seminarier är olika aspekter på undervisning och forskning om Förintelsen.

I juni 2022 genomfördes också ett seminarium på Historiska museet, med anledning av öppnandet av det nya museet: Sveriges museum om Förintelsen (SMF). Vid detta seminarium, som arrangerades av Segerstedtinstitutet, FLH, SKMA, SMF, Yad Vashem och Israels ambassad deltog cirka 100 före detta kurs- och studieresedeltagare.

Utöver de konkreta aktiviteter som beskrivs ovan har regeringsuppdraget presenterats på myndighetens och Voksenåsens webbplatser, i nyhetsbrev och vid en konferens i Vingåkers kommun. Detta i samband med att de svenska insatserna för norska flyktingar under andra världskriget uppmärksammades genom att en minnesplakett sattes upp vid

kommunens järnvägsstation. Vid ceremonin och det efterföljande seminariet medverkade bland andra Norges ambassadör i Stockholm och Sveriges ambassadör i Oslo. Vid Bok- och biblioteksmässan i Göteborg hade vår samarbetspartner Voksenåsen en monter, där den del av uppdraget som rör Förintelsen i Norge presenterades och där medarbetare från myndigheten och Voksenåsen deltog i två panelsamtal och diskuterade frågor relaterade till bland annat lärdomar och erfarenheter från uppdraget med hågkomstresor.

8. Resultat av kartläggningar

I samarbete med en referensgrupp bestående av folkhögskolelärare har vi undersökt förutsättningar för och behov av att även folkhögskolor ska kunna erbjuda studeranden att genomföra hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser. En målgrupp som vi sett är underrepresenterad när det gäller att anmäla sig till våra hågkomstresearrangemang. I övrigt har inga särskilda kartläggningar, förutom de uppföljningar som gjorts i anslutning till kurser/studieresor och utvärderingar av respektive arrangemang genomförts. Beskrivningar av kartläggningar och studier om hågkomstresor finns utförligt beskrivet i återrapporteringen för 2021 (Ku2018/01169/DISK) och tas därför inte upp här.

Beträffande ”resultat” och ”ny kunskap” hänvisas till avsnitt 7 och 9 i denna rapport. Samt avsnitt 13 rörande ”ytterligare kartläggningar som skulle behöva göras”.

9. Analys och bedömning

En längre beskrivning om mål, syfte med mera finns i återrapporteringen av uppdraget från 2021. Beträffande resultat/måluppfyllelse för år 2022 har planen till allra största delen uppfyllts. Antalet inplanerade studieresor har genomförts (se ovan). Målet har till och med överskridits då vi gick in som resurs tillsammans med Voksenåsen och bidrog till att Göteborgs universitet/Segerstedtinstitutet kunde genomföra en del av sin kurs i Oslo genom att använda sig av vårt kursupplägg. Produktion av stödmaterial har uppnåtts, bortsett från att guiden/kompendiet *Folkmordet på romer under Förintelsen* ännu inte är publicerad. Orsaken är förseningar i det redaktionella arbetet. Kompendiet beräknas vara klart för publicering under mars 2023. Även om datumet för publiceringen har flyttats fram har innehållet använts i den kurs/studieresa som arrangerades hösten 2022. De inplanerade marknadsföringsinsatserna har genomförts, liksom referensgruppsarbetet med att undersöka möjligheterna för folkhögskolor att genomföra studie-/hågkomstresor.

Två spår som fortfarande ligger på planeringsstadiet och som vi avser att fortsätta att undersöka är:

- a. Delprojekt ett: Utifrån ett tillgänglighetsperspektiv möjliggöra för deltagare med olika funktionsvariationer att kunna genomföra studieresor där program och innehåll har anpassats utifrån målgruppens behov och förutsättningar.
- b. Delprojekt två: Att med utgångspunkt i ”Aktion T4” erbjuda studieresa med fokus på nazisternas eutanasi-program. Eventuellt i form av samarbete med funktionsrörelsen.

Enligt Folkhälsomyndigheten ser vi idag (början på mars 2023) att pandemin bedöms börja släppa sitt grepp och att samhället verkar kunna återgå till normalläge. Detta innebär att förutsättningarna, ur detta perspektiv, ser goda ut för att antalet hågkomstresor återigen ska kunna öka. Vi har även hört rapporter om ”ackumulerade behov av att genomföra studieresor”, som uppstått under pandemin. Däremot har andra hinder och hot uppenbarat sig under året. Det handlar naturligtvis om det ryska anfallskriget mot Ukraina som resulterar i enormt lidande för människor i vårt närområde. Konsekvenserna och effekterna av detta krig är svåra att fullt ut bedöma. Tillsammans med effekterna av ”covid-ekonomin” ser vi nu höga energipriser, ökad inflation och ansträngd ekonomi. Lägg därtill en eskalerande klimatkris så finns signaler på att efterfrågan på hågkomstresor kan komma att påverkas under de närmaste åren.

Situationen är med andra ord svår att bedöma. Därför tror vi att det utvecklingsspår, i samarbetet med Voksenåsen och norska institutioner inom hågkomstprojektet, som handlar om att studera Förintelsen i Norge kommer att vara ett intressant alternativ till resor till exempelvis Polen.

10. Samverkan

Som tidigare år har samverkan skett med i första hand Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet (SI/GU), Voksenåsen, norska institutioner som HL-Senteret, Judiska museet med flera andra museer i Norge och Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA). Vidare har Yad Vashem i Israel, Skolverket och È Romani Glinda på olika sätt medverkat i regeringsuppdraget. Samarbetena gäller alltifrån erfarenhetsutbyte till att ha bidragit till genomförande av fortbildningar och högskolekurs, hågkomstresor med mera.

11. Kompetensutveckling

Regeringsuppdraget ligger nära kärnuppdraget för FLH och kompetens fanns på myndigheten redan när vi mottog uppdraget. De enskilda projekten och samarbetena med olika samarbetspartners har inneburit en informell kompetensutveckling för berörda medarbetare. Myndigheten har genomfört en tredagarskurs i Oslo där personalen har utbildats om Norge under den nazityska ockupationen under andra världskriget, Förintelsen av de norska judarna och historiens kopplingar till dagens hot mot demokratin med utgångspunkt i attentaten mot regeringskvarteren i Oslo och mot Utöya den 22 juli 2011. Tredagarskursen i Oslo följdes upp med ett seminarium för personalen i Stockholm under hösten.

12. Hållbarhet

Som en effekt av uppdraget har flera projekt/underprojekt inletts, vilka beskrivs i rapporten. Långsiktigt kommer erfarenheter och lärdomar att inkorporeras i myndighetens utbud av fortbildningar. Detta gäller både myndigheten som arrangör av hågkomstresor, som kursarrangör och genom tillhandahållandet av stödmaterial inom ämnesfältet. En förhoppning är att FLH kan få ett permanentat uppdrag, med säkrad finansiering, för att årligen kunna fortsätta att utveckla och erbjuda kurser, studieresor och stödmaterial. Det skulle göra det möjligt för både oss och för målgrupperna att planera långsiktigt. Samtidigt som det skulle sända signaler om hur viktiga dessa frågor är i en tid där vi dagligen påminns om reella hot mot demokratin, och ett samhälle där judar och romer utsätts för antisemitiska och antiziganistiska hot och hat.

13. Lärande och föreslagna fortsatta insatser

Trots de senaste årens pandemi kan vi notera att intresset för "Hågkomstresor" är fortsatt stort. Men det finns motstridiga indikationer på ifall efterfrågan på studieresor kommer öka nu när reserestriktionerna upphört. I ena vågskålen märker vi ett ackumulerat intresse, vilket bekräftas av utbildningsansvarig vid Auschwitz-museet. I den andra vågskålen ligger förändringarna i vår omvärld som förorsakats av Rysslands anfallskrig på Ukraina, höga energipriser och inflation och en klimatkris som kan komma att omvärdera många syn på att resa.

Myndigheten har utifrån regeringsuppdragets skrivningar tagit fram material och metoder, som ska bidra till att stärka och utveckla kvalitén på resor till Förintelsens minnesplatser. På sikt kan även olika digitala hjälpmedel som AI och VR eventuellt behöva utvecklas som komplement till studieresor.

Kurskonceptet och studiematerialet som behandlar Norge under Förintelsen bidrar i stor utsträckning med nya perspektiv på Förintelsen i Norge. Här finns, på grund av den geografiska närheten till Norge, också en fördel ur resesympunkt.

I hågkomstreseuppdraget har vi, som beskrivits ovan, kurskoncept och material som ska underlätta och stärka studier av folkmordet på romer under Förintelsen tagits fram. De goda utvärderingarna från både ämneslärare och romska modersmåls lärare gör att vi ser en stark efterfrågan för lång tid framöver.

I avsnitt 9 i denna rapport nämner vi våra planer på att göra studieresor tillgängliga för individer med olika funktionsvariationer. Med en förlängning och helst en permanentning av uppdraget så ser vi fram emot att utveckla former för kommande studieresor i samverkan med funktisrörelsen.

För att även fortsättningsvis kunna erbjuda målgrupperna bra och uppdaterade material och metoder, vilka bottnar i forskning och beprövad erfarenhet, äskar vi budgetmedel för de kommande åren (2024–2026). Långsiktigt skulle vi välkomna att finansiering av hågkomstresor permanentas. Det är viktigt att notera att myndigheten under flera år har bedrivit arbetet med hågkomstresor med otillräckliga resurser, framför allt på personalområdet. Med utökade medel skulle myndigheten fortsättningsvis kunna erbjuda målgrupperna material och metoder av god kvalitet, väcka intresse för exkursionspedagogik och inspirera fler till att genomföra hågkomstresor.

Vi bedömer nedanstående områden och verksamheter som viktiga att utveckla. De föreslagna insatserna är beskrivna under följande rubriker: Förintelsens romska minnesplatser i Polen; Förintelsen i Norge/samarbete med Voksenåsen; Övriga fortbildningsinsatser (exempelvis hp-kurs, samarbeten med Yad Vashem och funktisrörelsen); Forskning och utveckling, samt Fortbildningsinsatser för politiker. Vissa insatser är förvisso överlappande, men vi väljer att klustra förslagen för att ge en tydligare överblick.

Förintelsens romska minnesplatser i Polen

Syfte och mål: Ökad kunskap om hur lärande om det romska folkmordet kan ske genom exkursionspedagogiska resor. Kompetens hos fler lärare, pedagoger och ungdomsledare att kunna leda denna typ av hågkomstresor och undervisa om det romska folkmordet på ett kvalitativt sätt. Att koppla till romers historia av utsatthet och sprida kunskap om antizigansimens grunder, uttrycksformer och konsekvenser.

Detta genom:

- Att genomföra en resa per år till Förintelsens romska minnesplatser i Polen för ämneslärare på högskole- och gymnasiumnivå, samt romska brobyggare och modersmålslärare.
- Att i samarbete med romska organisationer göra förberedelser och pedagogiskt upplägg för att dessa ska kunna genomföra resor till Förintelsens romska minnesplatser i Polen för romska ungdomar och ungdomsledare med hög kvalitet.
- Att uppdatera studiematerial som tagits fram inom regeringsuppdraget. Det gäller reseguiden/handboken *Folkmordet på romer under Förintelsen*.

Förintelsen i Norge/samarbete med Voksenåsen

Syfte och mål: Ökad kunskap om Förintelsen och Förintelsens minnesplatser i Norge och tydliggörande av kopplingar mellan Norge och Sveriges relation till Förintelsen. En sådan ökad kunskap länkar till frågor om demokrati och mänskliga rättigheter idag. Fler svenska elever får möjlighet att resa till Förintelsens minnesplatser.

Detta genom att:

- Genomföra en studieresa/kurs per år i Oslo för ämneslärare på högskole- och gymnasiumnivå för att studera Förintelsen i Norge under den Nazityska ockupationen 1940–1945, samt frågor om nutida högerextremism, antisemitism och hot mot demokratin, inte minst i spåren efter 22 juli attentaten 2011.
- Ge stöd till att fortsätta att utveckla samarbetet med Voksenåsen i Oslo i deras satsning på att göra det möjligt för svenska skolor att genomföra studieresor till Oslo med omnejd med utgångspunkt i Förintelsen i Norge.
- Uppdatera studiematerial som tagits fram inom regeringsuppdraget. Det gäller reseguiden/handboken *Förintelsen i Norge under andra världskriget*.

Övriga fortbildningsinsatser

Syfte och mål: Att bygga upp långsiktig kunskap och kompetens inom området hågkomstresor/exkursionspedagogik för målgrupperna i samarbete med samarbetspartners nationellt och internationellt.

Detta genom att:

- I samarbete med Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet fortsätta ge hp-kursen *Historiografi, exkursionspedagogik och Förintelsens minnesplatser (PDG692)* en gång per termin.
- I samarbete med Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet fortsätta ge svenska lärare möjlighet att delta i kurser på Yad Vashem i Israel.
- Myndigheten fortsätter samarbeten och nätverkanden med exempelvis Segerstedtinstitutet/Göteborgs universitet och internationella organisationer som Yad Vashem, Voksenåsen, SKMA och É Romani Glinda.
- Nå skolor som vanligtvis inte genomför exkursionspedagogiska resor. Undersöka vilka stöd de skulle behöva för att utveckla dylik verksamhet.
- Utveckla resekoncept i samverkan med funkisrörelsen med fokus på tillgänglighet till Förintelsen minnesplatser.

Forskning och utveckling

Syfte och mål: Att myndighetens utbud av fortbildning inom områdena historiemedvetande, historiebruk och exkursionspedagogik ska vila på pedagogisk forskning och tillgodose målgruppernas behov av relevanta pedagogiska metoder och faktamässigt innehåll.

Detta genom att:

- I samarbete med lärosäten stötta pedagogisk forskning och sprida resultat som rör ”Hågkomstresor” vid exempelvis programkvällar, konferenser och dylikt.
- Utveckla en självinstruerande webbkurs för civilsamhället, kyrkor, skolor, researrangörer med flera för att bidra till att stärka dessas planering och pedagogiska upplägg av ”Hågkomstresor”.
- Utveckla samarbeten med folkhögskolor som innefattar studieresor till Förintelsens minnesplatser. Då skulle vi nå en ny målgrupp, som vi vet möter en elevkategori som ofta saknar den historiska kontext som Förintelsen utgör. Under 2022 har ett referensgruppsarbete med målgruppen genomförts för att få kunskap om deras förutsättningar och intresse för att genomföra hågkomstresor.
- Med fortsatt stöd kan myndigheten förstärka och utveckla sina insatser för målgrupperna när det gäller förberedelser av både det praktiska upplägget, men framför allt det innehållsliga. I det senare avser vi både ”vad” (det vill säga historiska fakta, kunskaper) och ”hur” (pedagogiska framgångsfaktorer och fallgropar).

Fortbildningsinsatser för politiker

Syfte och mål: Att fortbilda kommunpolitiker och riksdagsledamöter i frågor om historiemedvetande, historiebruk, Förintelsens historia och kopplingar till frågor om hot mot demokrati och mänskliga rättigheter i dag. Utgångspunkt för fortbildningsinsatserna är exkursionspedagogik och besök vid autentiska minnesplatser. Före detta kurs- och studieresedeltagare blir viktiga ambassadörer för både frågor som rör Förintelsen, demokrati och mänskliga rättigheter och för myndighetens verksamhet i stort.

Detta genom att:

- Genomföra två studieresor till Förintelsens minnesplatser i Polen och två till Norge för kommunpolitiker och riksdagsledamöter. När det gäller studieresor till Polen har FLH genomfört ett flertal under årens lopp i samarbete med det nätverk i riksdagen som engagerar sig i frågor som rör minneshållande och kunskap om Förintelsen. Vi ser gärna att målgruppen nu utökas till kommunpolitiker. Om grupperna ska vara blandade eller att kommunpolitiker och riksdagsledamöter får separata inbjudningar får avgöras utifrån målgruppernas preferenser och önskemål. Beträffande Norge ser vi gärna att myndigheten ges möjlighet att erbjuda motsvarande reseupplägg.

Vi saknar statistiskt underlag från hur deltagare från våra riksdagsresor förvaltar och tillämpar sina kunskaper från de riksdagsresor FLH arrangerat. Men vi har en bestämd känsla att de, såväl som många övriga kurs- och studieresedeltagare, får kunskaper som blir viktiga i sina yrkesroller och förtroendeuppdrag. Det skulle vara intressant att göra en uppföljande studie på detta.

Enligt myndighetens äskande om Budgetunderlag 2024–2026 (FLH 2023-02-24) äskas 3 000 000 kr per år under denna period för dessa insatser.

Detta skulle göra det möjligt för FLH att få ännu större genomslag i arbetet med att stärka och utveckla hågkomstresor som ett viktigt pedagogiskt inslag i undervisning om Förintelsen, frågor om demokrati, mänskliga rättigheter och främjandet av uppfattningen om alla människors lika värde.

14. Ekonomisk redovisning

Forum för levande historia redovisar bidrag från KAM enligt nedan:

Datum: 2023-02-27

Dnr: 2018/148

6:1 Allmänna val och demokrati ap. 19

Uppdrag för Forum för levande historia att planera och förbereda hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser.

Intäkter bidrag från KAM år 202, Ku2021/00874, Ku2021/02357, Ku2022/00783	-2 300 000
--	------------

Kostnader

Löner och sociala avgifter

Projektgruppen	925 463
----------------	---------

Delsumma:	925 463
------------------	----------------

Kontor, resor och revision

Resor & Hotell	165 318
----------------	---------

OH-kostnader	575 000
--------------	---------

Delsumma:	740 318
------------------	----------------

Övriga kostnader

Övriga konsultkostnader	563 253
-------------------------	---------

Övriga köpta IT-tjänster	17 000
--------------------------	--------

Övriga tjänster	42 513
-----------------	--------

Övriga kostnader	11 453
------------------	--------

Delsumma:	634 219
------------------	----------------

Summa kostnader	2 300 000
------------------------	------------------

Utfallet för 2022 att återbetala till KAM 0,00 kr.	0,00
---	-------------

15. Bilagor

Ingen bilaga.

Stockholm 8 mars, 2023

Petra Mårseius
Överintendent